

گزارش بیست و نهمین گردهمایی مدیران گروه‌های آموزشی

محور بحث: «برون گرایی و حضور فعال دانشگاه در عرصه بین المللی»

بیست و نهمین گردهمایی مدیران گروه های آموزشی دانشگاه با حضور اعضای محترم هیأت رئیسه دانشگاه و دانشکده ها، مدیران گروه های آموزشی و مدیران ستادی دانشگاه روز دوشنبه ۹۶/۴/۱۹ ساعت ۱۳-۸:۳۰ در سالن اجتماعات شهید مطهری دانشگاه با موضوع «برون گرایی و حضور فعال دانشگاه در عرصه بین المللی» برگزار شد. در این نشست ابتدا آقای دکتر مینایی دبیر گردهمایی توضیحاتی درباره محور بحث و برنامه گردهمایی ارائه نمودند. سپس آقای دکتر ظریف وزیر امور خارجه به عنوان سخنران به جمع شرکت کنندگان در گردهمایی پیوستند و درباره حضور علمی - فناوری دانشگاه ها در عرصه بین المللی و دیپلماسی علمی سخنانی را ایراد فرمودند که فرازهایی از آن در زیر آمده است.

ما در دنیای پر تحولی زندگی می کنیم که مفاهیم و ابزارها در آن ایستا نیستند. زمانی در قرن ۱۹ از مجموعه هایی همچون قادر مطلق صحبت به میان می آمد. حاکمانی وجود داشتند که حاکمیت آنها بر روابط انسانی مطلق بود، اما در دوران گذار پس از جنگ سرد، امروزه روند ابر قدرت بودن کشورها در روابط بین الملل به پایان خود رسیده و دولتها دیگر تعیین کنندگان مطلق روابط بین الملل نیستند، بلکه کنشگران غیر حکومتی جدیدی ظهور و نمود پیدا کرده اند که سابقاً بیشتر در حوزه های اقتصادی فعالیت می کردند، اما در حال حاضر در حوزه های امنیتی و سیاسی وارد شده اند. برخی از این کنشگران از عملکردی مثبت برخوردارند مانند حزب الله و برخی دیگر کارکردی منفی دارند مانند داعش. همچنین تنوع پذیری ابزار قدرت از دیگر مشخصات دوران سابق در روابط بین الملل بود. بدین معنی که تعداد و کمیت ابزار آلات جنگی و نظامی ملاک مشخصی برای ارزیابی قدرت یک کشور محسوب می شد و بعدها قدرت اقتصادی به آن افزوده شد. امروزه اما پارامترها و منابع متنوع دیگری به ملزومات قدرت یک کشور اضافه شده اند و مجموعه این عوامل، قدرت نفوذ یک کشور را افزایش می دهند. بنابراین افزایش نفوذ و کاهش آسیب پذیری از جمله ابزارهای لازم در تعیین قدرت یک کشور محسوب می گردند.

در ادامه ایشان تأکید کردند که قدرتهای منطقه برای کسب مشروعیت، امنیت و یا هر دوی این مقولات، نگاه به خارج دارند. این کشورها یا در حال حاضر در زیر چتر حمایتی یک کشور خارجی قرار دارند و یا در انتظار چنین حمایتی از سوی نظامات خارجی بسر می برند. پیشرفت و امنیت این گونه از کشورها وابسته به خارج است. اما برجستگی جمهوری اسلامی ایران در منطقه اولاً منبعت از روحیه استقلال طلبی مردم کشور است و ثانیاً بخشی دیگر نیز بواسطه در معرض تهدید دائمی بودن کشور از سوی دول خارجی پس از پیروزی انقلاب اسلامی است

ایشان یادآور شدند که نگاه جمهوری اسلامی به توسعه کشور درون زاست و پیشرفت، مشروعیت و امنیت خود را از مردم خویش اخذ می کند و لذا ایران توان آن را دارد که قدرت خود را از طریق امکانات و ابزارهای درون خود افزایش دهد.

در ادامه فرمودند: در دورانه‌های انتقالی معمولاً به زمان ظهور و یا اضمحلال کشورها اشاره شده و از آن یاد می شود. بعبارت دیگر کشورهایی در دوران خاصی وارد عرصه وجود شده و برخی دیگر نیز از عرصه وجود خارج شده اند مانند کشور یوگسلاوی سابق که دیگر اثری از آن در دنیای کنونی وجود ندارد، لذا محاسبه دقیق شرایط زمانی، تعیین کننده خط مشی و مسیر حرکت یک کشور خواهد بود و بنابراین کشورهایی همچون عراق در زمان صدام حسین، لیبی در زمان معمر قذافی و تقسیم سودان به دو بخش شمالی و جنوبی از جمله مثالهای موجود در عصر کنونی هستند که به دلیل اتخاذ خط مشی افراط و یا تفریط توسط رهبران آنان، دیگر نامی از آن کشورها در میان نیست.

دکتر ظریف همچنین یادآور شدند که با پیشرفتهای بوجود آمده در عرصه فناوری و علم، انتخاب مخاطب از بین رفته و تکنولوژی باعث شده که طیف مخاطبان گسترده و در عین حال پیچیده گردد. از سوی دیگر علم و فناوری، کنترل افکار عمومی از سوی بخش مشخصی از حاکمیت را از بین برده و فضای مجازی در حال حاضر قادر به جریان سازی های مختلف در عرصه سیاست خارجی است و بدین جهت میزان آسیب پذیری آن را افزایش داده است .

ایشان گفتند یکی از عرصه های کمک دانشگاه به دستگاه سیاست خارجی می تواند استفاده از ابزارهای لازم در جهت کنترل حوزه دانایی باشد، زیرا از دانایی فراوان موجود در فضای مجازی نمی توان استفاده به هنگام و بهینه کرد و از سویی دیگر حجم بسیار زیاد و انبوه اطلاعات نامنسجم عملاً معضلی فرا راه تصمیم سازی از سوی سیاست مداران شده است. از سویی دیگر در حوزه روابط بین الملل علم و فناوری می تواند به عنوان یک حوزه نیاز برای کشور مطرح باشد. برقراری ارتباطات منسجم بین المللی برای جذب دانشجویان خارجی و استفاده از دستاورد و دانشگاه های کشور می تواند از جمله زمینه های همکاری بین وزارت امور خارجه و دانشگاه های کشور باشد.

ایشان تاکید کردند که رفع ممنوعیت تحصیل دانشجویان کشورمان در برخی از رشته های دانشگاهی در دانشگاه های خارج از کشور در جریان مذاکرات برجام یکی از دستاوردهای قابل توجه توافقنامه برجام است. هم اکنون در حوزه های مختلف امکان حضور جمهوری اسلامی در صحنه های علمی و بین المللی وجود دارد، زیرا کشورمان در حال حاضر توان جذب و صدور علم را داراست و فعالیت ایران در حوزه های علمی خارج از کشور باعث خواهد شد که کشورمان با یک اقتدار جدید در جهان حضور فعال داشته باشد.

ایشان گفتند: مهمترین وظایف سه گانه وزارت امور خارجه در حوزه های صادرات و واردات عبارتند از:

الف) صادرات

۱. صادرات کالاهای غیر نفتی
۲. صادرات خدمات فنی و مهندسی
۳. صادرات نیروهای کارآمد

ب) واردات

۱. جذب گردشگر و به عبارت دیگر واردات جهانگرد

۲. واردات سرمایه

۳. جذب علم و فن آوری

دکتر ظریف در پایان سخنان خود در جلسه پرسش و پاسخ به سوالات مطرح شده از سوی اساتید دانشکده های مختلف دانشگاه تربیت مدرس پاسخ داد. ایشان یادآور شدند که اگر در مواردی بصورت خاص برای هر یک از اعضای هیأت علمی مشکلی در خصوص مرادوات بین المللی پیش بیاید، وزارت امور خارجه این آمادگی را دارد که آن را پیگیری نماید و در خصوص موارد عمومی که مربوط به کلیه دانشگاه ها می شود در مذاکرات و تفاهم نامه ها همواره این وزارتخانه پیگیر بوده و هست و به طرف های خارجی گوشزد خواهد کرد.

اعطای لوح یادبود از سوی دکتر احمدی، رئیس دانشگاه تربیت مدرس به وزیر محترم امور خارجه کشورمان، پایان بخش سخنرانی جناب آقای دکتر ظریف وزیر محترم امور خارجه در این نشست علمی بود.

در ادامه این مراسم میزگرد تخصصی با حضور آقایان دکتر ارسلان قربانی عضو محترم هیأت علمی دانشگاه خوارزمی، دکتر سالار آملی رئیس محترم مرکز بین الملل وزارت متبوع، دکتر حاجی مدیر محترم دفتر همکاری های علمی بین المللی دانشگاه و دکتر موسوی شفایی مدیر محترم گروه روابط بین الملل برگزار گردید.

ابتدا آقای دکتر سالار آملی به ۴ محور مهم در زمینه بین المللی شدن اشاره نمودند.

۱. حصار کشی علم، ناممکن و بی اثر

۲. مفهوم عملیاتی بین المللی شدن

۳. آمارها چه می گویند؟

۴. دانشگاه در مسیر بین الملل

سپس ایشان بین المللی شدن را نوعی هم افزایی کیفی در کارکردهای آموزشی و تحقیقاتی با استفاده از توانمندی زنجیره تولید علم در دنیا تعریف نموده و گفتند ۲ نوع نگاه در این زمینه وجود دارد.

نگاه اول: علم بالذاته بین المللی است و حصار دور آن مصنوعی است.

نگاه دوم: جهانی شدن چه خوشایند باشد و چه نباشد واقعیتی است جاری که بین المللی شدن بسیاری از پدیده های داخل یک کشور را به همراه دارد. جهانی شدن عرضه تعارض ها و فرایندهای متضاد است که از یک سو فرهنگ محلی و ملی در تکوین فرهنگ جهانی موثر است و همچنین بالعکس. چنین کنش دو سویه ای را عام شدن امر خاص و خاص شدن امر عام تعبیر می کنند.

ایشان در ادامه گفتند که حصارکشی به دور علم دارای تبعات زیر است.

۱. ایجاد سیستم بسته که افزایش آنتراپی و بی نظمی را به همراه دارد.

۲. غیر واقعی شدن معیارها و ارزش ها و تفسیر متفاوت از آن

۳. عدم رقابت پذیری در محیط بسته و کاهش پویایی و کیفیت

همچنین اشاره نمودند که در اسناد بالادستی به مسأله بین المللی شدن اشاره شده است.

۱. نقشه جامع علمی کشور حداقل در ۸ مورد به همکاری های بین المللی اشاره دارد .
۲. قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ۶ مورد مستقیماً به بین المللی شدن دانشگاه ها اشاره دارد.
۳. نظرات، بیانیه ها و ابلاغیه های مقام معظم رهبری که همواره بر ضرورت بین المللی شدن دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی اشاره

ایشان همچنین اثرات بین المللی شدن را چنین بر شمردند.

۱. افزایش سرمایه های اجتماعی
۲. افزایش سرمایه های فرهنگی
۳. افزایش ضریب امنیتی یک کشور
۴. شکل دهی به اقتصاد دانشگاهی
۵. افزایش نوآوری در سطح دانشگاه ها

آقای دکتر سالار آملی گفتند معنای عملیاتی بین المللی شدن به شرح زیر است.

۱. بین المللی یا حداقل منطقه ای شدن برنامه های درسی
۲. انجام پروژه های مشترک ما بین اساتید داخل و خارج از کشور
۳. ارائه مقالات، کتب و انتشارات مشترک
۴. دوره های تحصیلی مشترک
۵. حضور دانشجویان خارجی در دانشگاه
۶. تبادل اساتید و حضور استاد خارجی در دانشگاه بنا به برنامه های متعدد علمی

ایشان در پایان انتظارات از دانشگاه ها برای بین المللی شدن را چنین بر شمردند.

۱. تعیین کشور های هدف در حوزه همکاری و حوزه راهبردی
۲. تبیین برنامه پنج ساله همکاریهای بین المللی
۳. افزایش توانمندی انسانی به عنوان سرمایه های انسانی بین المللی
۴. تقویت زیرساخت های فیزیکی
۵. برنامه ریزی عملیاتی شش گانه (جذب دانشجو، حضور اساتید خارجی، مقالات مشترک و ...

سپس آقای دکتر قربانی گفتند که بین المللی شدن دارای الزامات و معیارهایی برای موفقیت است و همچنین دارای شاخص هایی است که در ادامه این بحث به آن می پردازم.

الزامات:

۱. جهانی شدن در عرصه‌های مختلف: تجارت، سرمایه‌گذاری، سیاست، محیط زیست، فرهنگ، پژوهش و ...
۲. رقابت دانشگاه‌ها در بازار جهانی و ترغیب آنان به انجام پژوهش جهت افزایش شهرت
۳. تلاش دانشگاه‌ها در تحقق مهندسی اجتماعی (کارآفرینی، ارتباط با صنعت، امنیت اجتماعی، سیاست خارجی و...)

معیارهای موفقیت در بین المللی شدن:

۱. نهادینه کردن چشم انداز بین المللی شدن به عنوان یکی از اهداف راهبردی دانشگاه
۲. تاکید بر دیپلماسی علمی و فناوری
۳. درک مشترک از اهداف بین المللی شدن بین اعضای هیأت علمی
۴. درصد اعضای هیأت علمی و دانشجویان مشارکت کننده در فرصت‌های موجود در سطح جهانی (تدریس، تحصیل، پژوهش و فرصت مطالعاتی، کارگاه، کنفرانس و ...)
۵. درصد اعضای هیأت علمی حمایت کننده از هدف بین المللی شدن دانشگاه
۶. مدیریت جامع نگر همسو با اهداف بین المللی شدن
۷. ساختار سازمانی و اداری همسو با هدف بین المللی شدن
۸. حمایت‌های مالی از هدف بین المللی شدن
۹. میزان ترافیک علمی

شاخص‌های موثر در بین المللی شدن دانشگاه:

۱. تدوین طرح راهبردی بین المللی شدن دانشگاه (چشم انداز و مأموریت بین المللی سازی)
۲. ارتباط بین طرح راهبردی بین المللی شدن و طرح راهبردی دانشگاه
۳. ارتقای ساختار همکاری‌های علمی بین المللی دانشگاه با تأکید بر سایت بین الملل
۴. ایجاد منابع مالی پایدار به منظور حمایت از فعالیت‌های جهانی
۵. ترغیب مدیران و اعضای هیأت علمی به منظور مشارکت در برنامه بین المللی شدن
۶. شناسایی و تشویق چهره‌های بین المللی ساز
۷. بررسی و تحلیل موفقیت‌های بین المللی اعضای هیأت علمی
۸. ایجاد و توسعه دوره‌های مشترک (آموزشی و پژوهشی)
۹. حضور در مجامع، اتحادیه‌ها و سازمان‌های علمی تخصصی منطقه ای و بین المللی (یونسکو، IAU، کامستک، آیسکو، اکو و ...)
۱۰. حمایت از فرصت‌های مطالعاتی، کنفرانس‌ها و کارگاه‌های بین المللی

۱۱. آشنایی اعضای هیأت علمی با یک زبان خارجی
۱۲. درگیر شدن در موضوعات تحقیقاتی تطبیقی و بین المللی
۱۳. ارتقای استانداردها و کیفیت آموزش دانشگاه در سطح بین الملل (تعریف طرح درس بین المللی)

پس از آن آقایان دکتر خاجی و دکتر موسوی شفایی نیز توضیحاتی در خصوص بین المللی شدن و راهکارهای حضور دانشگاه در عرصه بین المللی ارائه نموده و سپس به بحث و تبادل نظر با شرکت کنندگان در گردهمایی پرداختند.

پس از میزگرد تخصصی، بحث و تبادل نظر با اعضای محترم هیأت رئیسه دانشگاه برگزار شد و اعضای محترم هیأت رئیسه به پرسش های مدیران محترم گروه های آموزشی دانشگاه پاسخ دادند.

جلسه ساعت ۱۳ با ذکر صلوات به پایان رسید.